

Non-governmental Organization
International Center of Scientific Research

PROCEEDINGS OF THE
VII INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND THEORETICAL CONFERENCE

MODERN VISION
OF IMPLEMENTING
INNOVATIONS IN
SCIENTIFIC STUDIES

06.02.2026

MARSEILLE
FRENCH REPUBLIC

 SCIENTIA
COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS

RELATIONSHIP OF CLINICAL AND LABORATORY PARAMETERS WITH THE RESULTIVITY OF DENTAL IMPLANTATION IN PATIENTS WITH RHEUMATOID ARTHRITIS

Sarboev E.R. 243

CLINICAL EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF THORACIC SURGICAL TREATMENT IN PATIENTS WITH PULMONARY TUBERCULOSIS

Xudaynazarov D.M., Massavirov S.S. 246

EFFECTIVENESS OF THE IMPLEMENTATION OF VIDEO-ASSISTED THORACOSCOPIC TECHNOLOGIES IN THE THORACIC SURGERY DEPARTMENT OF A PHTHISIOPULMONOLOGY HOSPITAL

Xudaynazarov D.M., Massavirov S.S. 248

АНТИОКСИДАНТНІ ТА ПРОТИЗАПАЛЬНІ ЕФЕКТИ КОМПЛЕКСНОЇ КОРЕКЦІЇ ВІКОВИХ ПОРУШЕНЬ ТКАНИН ПАРОДОНТА (ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)

Бабеня Г. 250

ЧЕРЕПНО-МОЗКОВА ТРАВМА: СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО ЕТІОЛОГІЮ, ПАТОГЕНЕЗ ТА КЛІНІЧНІ АСПЕКТИ

Баріло Д.Р. 253

SECTION 19.

PHYSICAL CULTURE, SPORTS AND PHYSICAL THERAPY

ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА ПОСТРАЖДАЛИМ ЯК АКТУАЛЬНА ТЕМАТИКА НАВЧАННЯ СЛУХАЧІВ ЦИКЛІВ НА РІВНІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Братішко Ю.С., Подгайний Г.Я. 255

SECTION 20.

HISTORY, ARCHEOLOGY AND CULTUROLOGY

THE EVOLUTION OF MILITARY CONFLICTS IN THE TWENTY-FIRST CENTURY: THE WAR IN UKRAINE AS A CASE OF TECHNOLOGICALLY SATURATED CONFRONTATION

Aliyeva Y. 262

ARTISTIC REFLECTION OF SOCIO-SPIRITUAL TRANSFORMATIONS AT THE TURN OF THE 19TH–20TH CENTURIES IN RUSSIAN LITERATURE

Solijonova M.A. 272

ВИТОКИ ФОРМУВАННЯ ЧЕРКАСЬКОГО КОЗАЦТВА (XV–XVI СТ.)

Ордіна Л.Л. 275

Ордіна Лариса Леонідівна

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри філософських та політичних наук
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

ВИТОКИ ФОРМУВАННЯ ЧЕРКАСЬКОГО КОЗАЦТВА (XV–XVI СТ.)

Витоки черкаського козацтва — це одна з ключових тем у формуванні всього українського козацтва, бо саме м. Черкаси вважають одним із найдавніших його осередків. Українські козаки протягом своєї історії існування уособлювали в собі незламність духу та волелюбність. Козацтво вплинуло на формування національно-визвольного руху, творення української державності.

Черкащина справедливо вважається однією з колисок українського козацтва. Сама назва «черкаси» протягом тривалого часу була синонімом до слова «козак» у документах Великого князівства Литовського, Речі Посполитої та Московського царства[1].

Черкаси виникли на «степовому кордоні» як стратегічний пункт оборони від нападів кримських татар і розташовувалися на межі осілого землеробства та Дикого Поля. Історики, археологи та етнографи стверджують, що перші поселення козаків на Черкащині існували біля с. Дахнівка, задовго до виникнення Запорізької Січі. Свою історію черкаське козацтво розпочинає з опису дерев'яного замку, що знаходився на березі Дніпра і мав досить невеликі розміри (65 м на 35 м) овальної форми.

Черкаське козацтво формувалося з різних верств населення: утікачів із центральних і північних земель Русі-України; збіднілої шляхти; міщан і селян; людей, які охороняли кордон. Їх об'єднували військовий спосіб життя, свобода та промислова діяльність (полювання, рибальство, бортництво). Основою господарського життя черкаських козаків було мисливство, так званий ловецький промисел. Історичні джерела свідчать, що староста черкаський забирав у козаків половину здобичі, яку вони вполювали[2].

Вперше черкаські козаки під керівництвом Богдана Глинського заявили про себе після перемоги османів і кримських татар у 1493 р., здобувши Очаків. З постійними нападами непідвладних Литві татар зростає роль Черкаського староства як опорного пункту. Джерела повідомляють, що організатором загонів черкаських козаків у боротьбі з татарами був відомий черкаський староста Остафій Дашкевич, який у 1533 році висунув ідею спорудження на

одному з островів Дніпра захисної фортеці. Проте його задум був втілений Дмитром Вишневецьким на о. Мала Хортиця[3]. Коли польський король Сигізмунд II Август видав у 1572 році універсал про створення реєстрового козацтва, Черкаси стали одним із основних міст, де формувалися ці полки. Посилення польського гніту спричинило селянські повстання на черкаських землях: 1591-1593 рр. під керівництвом К. Косинського, 1594-1596 рр. – С. Наливайка.

У 1625 р. в Черкасах був створений Черкаський полк, який продовжував визвольну боротьбу проти загарбників. Черкаський полк згодом став однією з найпотужніших одиниць Війська Запорозького. У 1637 р. польське військо спалило м. Черкаси дотла. У 1648 р. під час Визвольної війни під керівництвом Б. Хмельницького Черкаський полк брав участь у самих найзапекліших боях, а згодом - набув значення адміністративно-територіальної одиниці Української козацької держави. Гетьманською резиденцією став Чигирин, в якому відбувалось підписання державотворчих документів зовнішньої та внутрішньої політики. У 1648 р. на території Черкащини відбулась Корсунська битва, а в історію черкаського козацтва ввійшли такі видатні керманічі, як Петро Дорошенко та Максим Кривоніс[4].

Отже, черкаське козацтво виникло як стихійна відповідь місцевого населення на виклики прикордонного життя. Завдяки мужності черкаських козаків та організаторському таланту старост, місто перетворилося з простого оборонного пункту на політичний та військовий центр українського лицарства. Нині, коли національні чинники відіграють все більшу роль у культурному житті країни, цілком очевидним постає необхідність якомога ширшого ознайомлення студентів із здобутками українського народу. У нашому дослідженні історичний підхід до вивчення витоків черкаського козацтва виступає як дійовий чинник пізнання патріотично-духовних традицій українців. Виникнення черкаського козацтва було проявом національної свідомості, а їх мужність і героїзм надихали майбутні покоління українців на боротьбу.

Список використаних джерел:

1. Брехуненко В. Козаки на степовому кордоні Європи: типологія козацьких спільнот XVI-XVII ст. / В. Брехуненко. – Київ, 2011. – 503 с.
2. Історія українського козацтва: нариси: у 2 т. Т. 2 / ред. В. А. Смолій. - Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 724 с.
3. Історія Середньої Наддніпрянщини. Навчальний посібник. – Черкаси: «Вертикаль», видавець ПП Кандич С. Г., 2011. – 640 с.
4. Новікова Л. До питання про черкеську (черкаську) версію походження козацтва в історичних працях XVIII – першої третини XIX ст / Л. Новікова // Чорноморська минувшина: Зб. наук. пр. — 2015. — Вип. 10. — С. 56-68.